

QORTI CIVILI (SEZZJONI TAL-FAMILJA)

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta ta' l-24 ta' Frar, 2005

Citazzjoni Numru. 77/2003

A

vs

B

II-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 24 ta' Jannar 2003 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi, l-partijiet izzewgu fit-12 ta' Settembru 1997 u minn dan iz-zwieg ma kellhomx tfal;

Illi ghal dan iz-zwieg il-konvenut ta l-kunsens tieghu ghall-kuntratt taz-zwieg bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali jew, ohrajn tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg,

Kopja Informali ta' Sentenza

izda ghamel dan bi skop unikament qarrieqi kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

Illi l-kunsens tal-konvenut ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b' diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga tieghu u jew b' anomalija psikolgika serja li jagħmilha mpossibbli ghall-konvenut li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg;

Illi l-istess attrici talbet li din il-Qorti sabiex għar-ragunijiet premessi;

1. Tiddeciedi u tiddikjara għar-ragunijiet premessi li z-zwieg bejn il-partijiet huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-Ligi;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut ingunt għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attrici u l-lista tax-xhieda a fol. 3 tal-process.

Rat id-digriet tal-affidavit moghti fit-28 ta' Jannar 2003 fejn il-Qorti pprefiggiet lill-attrici sittin (60) gurnata sabiex tipprezzena l-provi kollha li tista' permezz tal-procedura tal-affidavit.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut B, datata 23 ta' Lulju 2003, a fol. 12 tal-process, fejn eccepixxa bir-rispett:-

1. Illi huwa jaqbel li z-zwieg tieghu mal-attrici għandu jigi dikjarat null u bla effett skond il-ligi għar-ragunijiet li qieghdin jigu ndikati fic-citazzjoni bhala bazi għal tali dikjarazzjoni ta' nullita, liema ragunijiet huma mputabbli biss lejn l-attrici;

2. Illi *stante* li dawn ir-ragunijiet huma attribwibbli biss lejn l-attrici, il-konvenut m' għandux jigi soggett ghall-ispejjez tal-istanti;

3. Illi bir-rizerva ta' eccezzjonijiet ulterjuri.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 12 u fol. 13 tal-process.

Rat in-nota tal-attrici A datata 17 ta' Ottubru 2003, a fol. 15, li permezz tagħha prezentat l-affidavit tagħha u ta' ommha Alfrida Gatt.

Rat il-verbal datat 21 ta' Ottubru 2003, fejn il-Qorti nnominat lil Dr. Kenneth Gulia bhala Assistent Gudizzjarju w ornatlu jiffissa zewg seduti ghall-provi ta' kull parti.

Rat is-seduta mizmuma quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia fit-22 ta' Jannar 2004, a fol. 21 u fol. 22 tal-process fejn xehed B.

Rat in-nota tal-konvenut B, li permezz tagħha prezenta l-affidavit tieghu u ta' oħtu Nathalie Ebejer.

Rat in-nota tal-konvenut B a fol. 30, li permezz tagħha prezenta l-affidavit ta' Antoine Callus u ta' Miriam Callus.

Rat is-seduta mizmuma quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia fit-30 ta' Jannar 2004 minn fol. 34 sa fol. 43 tal-process fejn xhedu B u A.

Rat is-seduta mizmuma quddiem l-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia fis-16 ta' Frar 2004 minn fol. 44 sa fol. 49 tal-process fejn xhedt A.

Rat il-verbal datat 9 ta' Marzu 2004.

Rat il-verbal datat 1 ta' Gunju 2004, fejn Dr. Frank Chetcuti Dimech ghall-konvenut informa lil Qorti li l-provi kienu magħluqa. Dr. Frank Chetcuti Dimech talab li jipprezenta nota tal-osservazzjonijiet. Il-Qorti laqghat it-talba u ppreffigiet terminu ta' erbghin (40) gurnata lill-attrici biex tipprezenta n-nota ta' osservazzjonijiet bil-visto/notifika iid-difensur tal-kontro-parti li jkollu erbghin (40) gurnata biex jirrispondi. Il-kawza giet differita għas-sentenza ghall-24 ta' Frar 2005.

Rat li l-ebda wiehed mill-partijiet ma' pprezenta nota ta' osservazzjonijiet fit-terminu moghti fil-ligi.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

i) PROVI PRODOTTI.

Rat l-affidavit tal-attrici **A** minn fol. 16 sa fol. 18 tal-process u ta' ommha **Alfrida Gatt** a fol. 19 tal-process. Tali affidavit gew prezentati permezz ta' nota datata 17 ta' Ottubru 2003.

Rat ukoll l-affidavit tal-konvenut **B** minn fol. 25 sa fol. 27, ta' ohtu **Nathalie Ebejer** a fol. 28 u fol. 29. kif ukoll rat l-affidavit ta' **Miriam u Antoine Callus** minn fol. 31 sa fol. 33 tal-process.

Rat il-provi migbura quddiem I-Assistent Gudizzjarju Dr. Kenneth Gulia.

ii) PRINCIPJI LEGALI.

Illi jirrizulta li l-attrici qed tibbaza l-azzjoni tagħha fuq dak li jipprovd i-artikolu **19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi l-artikolu **19(1)** jipprovd li “*b’zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta’ dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(d) jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’diffett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b’anolomija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

(f) jekk *il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewwga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.*"

Illi jigi relevat li minkejja li ma saritx oposizzjoni ghall-annullament ta' dan iz-zwieg da parte tal-konvenut xorta din il-Qorti għandha tezamina jekk it-talba attrici hijex legalment fondata, u dan ghaliex l-istitut taz-zwieg huwa l-bazi li fuqu hija mibnija s-socjeta` nostrali.

Illi infatti fis-sentenza "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) ingħad:-

"Illi għalhekk din il-Qorti xorta għandha tidhol sabiex akkuratamenteż tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahħarnett tiddeciedi jekk l-provi prodotti wasslux ghall-konvinciment morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici għan-nullita' tal-istess zwieg".

*"Illi dan għandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (A.C. 15 ta' Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG" gie affermat il-principju "din il-Qorti ma kienitx tkun eżonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruħha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (ara "**Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri**", (Prim' Awla, 4 ta' Novembru 1994); "**Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri**", (Prim' Awla, 3 ta' Ottubru 1995); "**Evelyn Agius vs John Borg**", (Prim' Awla, 4 ta' Ottubru 1995); "**Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri**", (Prim' Awla, 10 ta' Novembru 1995); "**Isabelle Zarb vs Stephen Attard**", (Prim' Awla, 21 ta' Novembru 1995); "**Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip**", (Prim' Awla, 22 ta' Frar 1996); "**Alfred Tonna vs Maria Tonna**", (Prim' Awla, 31 ta' Jannar 1996); "**Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono**", (Prim' Awla, 16 ta' Settembru 1996)".*

Illi dwar is-sub-artikolu (d) ta' I-artikolu 19 din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk tagħmel referenza għas-sentenza "**Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajargia` Borg**" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza "**Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porella Flores et noe**" (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti għamlet referenza għall-espozizzjoni ta' **Viladrich**:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenziali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u invarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenziali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and*

irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (Viladrich, P.J., op.cit., pg. 687).

Illi wkoll fis-sentenza "**Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia**" (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

"Kwantu għad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jagħraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali ("Isabelle Zabbar vs Stephen Attard" – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix għalhekk kwistjoni ta' nkompatibilita' ta' karatru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi tagħna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun tagħmilha mpossibbli mhux semplicement difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi għalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha filmument li jingħata l-kunsens reciproku ("**Nicholas Agius vs Rita Agius già Caruana**" – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju, 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. Innuqqas ta' "*discretio judicii*" hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

“Il matrimonio, in quanto patto ossia “foedus” ... ... richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ... ... si tratta di assumersi una “servitus” per tutta la vita” (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza *“non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l’ uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena”* (**Pompedda, M.F., “Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski”** – Pompedda – Zaggia, **“Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico”** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fissentenza **“Alessandra sive Sandra Mc Monagle qabel Mamo vs Mario Mamo”** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (**d**) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *“fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens matrimoniali, parti jew ohra tkun priva b’mod sostanziali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicemente nuqqas ta’ hsieb, nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jagħmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju”* (ara, **“Emanuel**

Camilleri v. Carmen Camilleri”, P.A., 10 ta’ Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid “*Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficientement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju (“Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt”, P.A., 15 ta’ April 1996)*”.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19(1) (d) irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f’dan is-sens, fost ohrajn, “**Jacqueline Cousin v. Bernard Simler**”, P.A., 3 ta’ Gunju 1998; “**Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar**”, P.A. 19 ta’ Ottubru 1998; u “**Carmelo Grima v. Mary Andrews**”, P.A., 2 ta’ Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta’ diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta’ gudizzju tikkonsisti f’zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

“La piena avvertenza e il deliberato consenso . . . . La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettuale, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva . . . . La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o

inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)" (Bersini, F., "Il Diritto Canonico Matrimoniale." (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wieħed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all'assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l'esistenza con un contratto perpetuo e irriscendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa è il matrimonio; è necessaria la maturità di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, è necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell'atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'età prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacità intellettuva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante,

si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio” (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta’ ghazla facli, u dan kif gja gie indikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

“... . . . se il sogetto non è in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non è stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un’ affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... . . . In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell’ altra parte sia nei riguardi della prole” (**Pompedda, M.F.**, “**Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento.**” (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bhad-dritt kanoniku (**Can. 1095 (3)**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda impossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacità jew impossibbila` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbi biss fil-prezenza ta’ anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacità “*di intendere e / o di volere*”. “*L’incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*”, jghid **Bersini**, “*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ ipotesi ... . . . che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*” (op. cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (**Viladrich, P.J.**, op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi "**Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana**" (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u "**Anna Galea vs John Walsh**", (P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jagħtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` tagħhom sabiex tigi stabbilita' bejniethom "*the community of life and love*".

Illi fl-ahharnett din il-Qorti tagħmel referenza għal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet "**Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole**" (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn ingħad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mħuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wieħed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi għalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jagħtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi

moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg għandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tiegħu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoء li tnejn minn nies jaġħtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta għalhekk għal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wieħed validu."

Illi kif ingħad fis-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri**" (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wieħed tali li permezz tiegħu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligli, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib magħha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi mogħtija minn din il-Qorti nkluzi "**Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri**" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); "**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**" (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); "**Ousama Sadalah vs Doris Tanti**" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); "**Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine**" (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**" (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); "**Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea**" (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); "**Marco Tanti vs Catherine Azzopardi**" (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u "**Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia**" (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**artikolu 19 (1) (f)** jingħad ukoll li zz- zwieg ikun null:-

"art. 19 (1) (f) "jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza “**Nicolai Balzan vs Simone Cremona**” minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta’ Marzu 2000) u “**Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri**” (P.A. (RCP) 27 ta’ Frar 2001) u a skans ta’ ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi inoltre fis-sentenza “**Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe**” (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta’ Novembru 1999) gie ritenut illi:-

“Fl-interpretazzjoni ta’ dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti tagħna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neċċesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta’ xi parti fil-perjodu mmedjatamente qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens”.

Illi tal-istess portata hija s-sentenza “**Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro**” (P.A. (RCP) 1 ta’ Frar 2001); “**Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine**” (P.A. (RCP) 8 ta’ Novembru 2000); “**Carmen El Shimi għa Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi**” (P.A. (NA) 20 ta’ Gunju 2000); “**Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim**” (P.A. (NA) 31 ta’ Mejju 2000); “**Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli**” (P.A. (RCP) 4 ta’ April 2000) u “**Albert Grech vs Josette Grech**” (P.A. (RCP) 30 ta’ April 2002 Cit Nru 793/01/RCP), u “**Joseph Mizzi vs Pauline Mizzi**” (P.A. (RCP) 1 t’Ottubru 2002 Cit Nru 50/02/RCP).

iii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu fit-12 ta’ Settembru 1997, u dan wara li kieni ilhom johorgu flimkien għal sitt snin shah u jidher car li l-istess partijiet dahħlu għal dan iz-zwieg bla ebda hsieb ta’ xejn, fejn taw kaz biss ta’ l-affarijiet materjali, u fil-fatt qatt ma’ rnexxilhom jghixu għal xulxin, izda biss taw importanza kbira u eccessiva lix-xogħol tagħhom, b’mod li hadd ma’ jidher li fehem l-impenn neċċsarju sabiex jistabilixxu familja u biex jghixu bhala familja b’dan li kien għal kollo

nieques minn kull wiehed u wahda minnhom kull element ta' *consortium vitae*.

Illi fil-fatt I-attrici takkuza lill-konvenut li kien f'mohhu biss li jakkwista dawk I-affairijiet li jkun jista' jiehu pjacir bihom, b'dan li minhabba I-impenji finanzjarji li dahal ghalihom b'certu regolarita', kien impossibbli ghall-attrici li tieqaf tahdem, ghaliex altrimenti finanzjarment ma' kienux ilahhqu, tant li qatt ma' wasslu sabiex lanqas jippruvaw biex ikollhom tarbija. Skond I-attrici I-istess konvenut qatt ma' kien lest li jimpenna ruhhu ghat-trobbija ta' I-istess u din is-sitwazzjoni baqghet hekk sakemm il-partijiet isseparaw u I-istess attrici tammetti li qabdet relazzjoni ma' ragel iehor.

Illi fil-fatt fi zmien hames (5) snin il-partijiet kienu gja sseparaw legalment. Fil-fatt min-naha tal-konvenut ukoll jaqbel li x-xoghol inghata priorita' fuq kollox u dan minhabba I-ispejjez li I-istess kopja dahlet fihom, bil-konsewgenza li r-relazzjoni ta' bejniethom hadet il-genb; jidher li dan gara anke minn qabel I-istess zwieg, peress li wara tlett snin johorgu flimkien huma ddecidew li jizzewgu u minn dak inhar hadmu bla waqfien sabiex ilestu I-post, bil-kongswenza li r-relazzjoni ta' bejniethom inghatat il-genb. Jidher li I-istess partijiet iddistakkaw ruhhu minn xulxin, tant li I-konvenut jghid li I-attrici qabdet relazzjoni adultera u kien ghalhekk li mill-ewwel I-istess konvivenza bejn il-partijiet sfaxxat.

Illi din il-Qorti thoss li mir-rakkont taz-zewg partijiet jidher car li kull parti f'din il-kawza ma kinitx f'posizzjoni li tifhem is-sinifikat veru tal-hajja mizzewga u I-impenn ghall-istess hajja, tant li djalogu serju bejn il-partijiet qatt ma' sar u ghalhekk qatt ma' kien hemm bejniethom element ta' *consortium vitae* necessarju ghall-hajja mizzewga. Jidher li ghalihom iz-zwieg kien biss li jakkwistaw u jimmobiljaw il-post fejn jghixu u xejn izjed, tant li meta zzewgu kien u gja distakkati minn xulxin, qatt ma' kienu lesti li jaghmlu familja, u ma' I-ewwel problema sfaxxaw ghal kollox, anke ghaliex saru diskakkati minn xulxin, u anke fittxew hbiberija ma' terzi persuni, jew oggetti materjali. Dan juri li kull parti fil-mument taz-zwieg kienet nieqsa minn kull element ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga

u fuq l-elementi essenziali tagħha u dan anke sforz l-immaturita' gravi tagħhom, u għalhekk il-kunsens ta' kull parti kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

III. KONKLUZJONI.

Illi għalhekk għal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut biss inkwantu huma b' xi mod inkompatibbli ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn deciz, b'dan illi:-

1. Tiddeciei u tiddikjara għar-ragunijiet premessi li zzwieg bejn il-partijiet huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-Ligi u dan *stante* li l-kunsens ta' kull parti għal dan iz-zwieg kien vizzjat abbazi ta' **l-artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bi-ispejjeż jinqasmu bin-nofs bejn iz-zewg partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----